

recenzije – recensioni

Francè Rozman, *Evangeljska harmonija*, DZS, Ljubljana, 1993., 357 stranica.

Francè Rozman je plodan biblijski pisac i svestrani djelatnik. Objavio je već nekoliko vrlo vrijednih djela s područja biblicistike, djela biblijsko-teološke i biblijsko-kerigmatske naravi. Velik mu je bio pothvat prijevod Svetoga pisma Novoga zavjeta koji je objavljen kao ekumenski prijevod (Ljubljana, 1984.). Neka smo njegova djela već prikazali i u ovom našem bogoslovnom časopisu. A vrijedno je spomenuti da Francè Rozman uza sav svoj osobni znanstveni rad prati sve što izlazi s područja biblijske struke na hrvatskom jezičnom području i o tome piše prikazbe u Bogoslovnom Vestniku, teološkom časopisu Teološke fakultete u Ljubljani.

Evangeljska harmonija je pothvat koji je poznat i u drugih naroda; u Hrvatskoj je takvo djelo objavio prof. dr. Bonaventura Duda (Evandjelje. Život i nauka Isusa Krista Spasitelja svijeta riječima četvorice evanđelista, Zagreb, 1962.). Evangeljska harmonija su četiri evanđelja u jednom svesku, napisana riječima četvorice evanđelista, tako da se dobije cjelina Isusova života i njegova nauka. To su zapravo četiri evanđelja zbita u jedan tekst. Takvo jedinstveno djelo pokušava prikazati ži-

vot Isusov u nekom »biografskom« obliku, od rođenja do njegove smrti, odnosno uskrsnuća. Raspored evanđeoskog gradiva je tako učinjen da odgovara godinama Isusova javnoga djelovanja od trenutka nastupa do uskrsnuća, dapače, od rođenja do uskrsnuća.

Prvu takvu harmoniju četiriju evanđelja sastavio je već 170. godine po Kristu Tacijan, učenik sv. Justina (*Diatessaron*). Poslije Tacijana i drugi su pisali takve harmonije, osobito u srednjem vijeku (npr. Gerson, + 1429., *Monotessaron, unum de quatuor*; Osiander, + 1537.). Prvu takvu harmoniju na slovenskom jeziku sastavio je *Ivan Skuhala* godine 1888. (Življenje Jesusa Kristusa po besedah Svetega pisma). Poslije njega je takvu harmoniju napisao i *Janez Krek* (Zgodbe Svetega pisma, 1903.–1912.). Još jednu takvu evanđeosku harmoniju na slovenskom jeziku, posve sličnu Krekovej, objavio je *Andrej Snoj* (pos naslovom *Jezus Kristus*, 1943.).

Profesor Rozman je *Evangeljsku harmoniju* ukrasio bojama i brojnim prekrasnim slikama. Bojama je označio pojedine evanđeliste, tako da čitatelj bez teškoće može razaznati kojemu od četiriju evanđelista pripada dotičan tekst (ljubičasta boja označava evanđelista Marka, žuta Mateja, plava boja Luku, zelenkasta Ivana). Temeljne podatke iz tih četiriju evanđelja upotpunjuje, gdje

je to potrebno, i iz drugih novozavjetnih spisa i iz apokrifnih djela Novoga zavjeta. Budući da nijedan evanđelist ne iznosi život i nauk Isusa Krista cjelovito, a svaki od njih ima neke podatke koje drugi evanđelist nema, takvim harmonijskim sklapanjem dijelova u cjelinu dobiva se cjelovit prikaz Isusova života i njegova nauka. Pisac postupao tako da za neki opis uzima izvještaj onog evanđelista koji o tome najopširnije i najpodrobnije izvješćuje, a upotpunjuje podacima koje imaju drugi evanđelisti. Takav tekst ima iznad svega studijsko značenje: on može pomoći studentima teologije pri razlikovanju pojedinih evanđelista, a ono ima i pastoralno-kerigmatsko značenje. Pomaže osobito propovjednicima i katehetama u njihovu radu, u pripravljanju propovijedi i kateheza. Čitatelj ima pred sobom Isusov životopis koji je sastavljen od tekstova evanđelista. Dakle, drukčije nego su to *Životi Isusovi* kao što je to onaj Giovannija Papinija ili Daniela Ropsa koji pokušavaju rekonstruirati Isusov život služeći se evanđeljima, mnogim drugim izvorima i, konačno, najviše svojom maštom. Ovdje, u evanđeoskoj harmoniji, imamo čisti evanđeoski tekst. Zato takva *Evanđeljska harmonija* i nije životopis u pravom smislu riječi, nije biografija, jer evanđelja nisu ponajprije biografija nego navještaj, kerigma, evanđelje, tj. radosna vijest. Međutim, takva je harmonija puno vrednija nego bilo koji romantiziran *Život Isusov*.

Pisac je u prvom dijelu sržno protumačio sve što prosječni čitatelj treba o evanđeljima znati, a nije imao prilike to drugdje saznati. Tako tumači ime,

nastanak, pisce, književne vrste, vrijeme nastanka pojedinih evanđelja. Izlaže pojedine biblijske metode, one najsvremenije kao što su povijest redakcije, povijest tradicije, raščlamba književnih vrsta. Tumači povijest novozavjetne predaje, kako je ona nastajala u krugu Isusovih učenika, kasnije u krugu Crkve, kako su je zapisali evanđelisti i kako su je neki redaktori redigirali... Sve je to popratio prekrasnim slikama u boji (koje je sam snimao!) koje ilustriraju zemlju, gradove i sela kroz koja je prošao Isus.

Djelo preporučamo našim hrvatskim čitateljima, osobito svećenicima i katehetama; bit će im od izvanredno velike koristi.

Adalbert Rebić

Francè Rozman, *Sinopsa štirih evanđeljev*, DZS, Ljubljana 1993., 242 stranice.

U dvije godine dobili smo dvije izvrsne *sinopse evanđelja*, jednu na slovenskom jeziku (Francè Rozman, Ljubljana, 1993.) i drugu na hrvatskom jeziku (Tadej Vojnovič, Zagreb, 1994.). Ovdje ću se ograničiti na prikazbu slovenske *Sinopse štirih evanđeljev*, a na drugom ću mjestu prikazati Vojnovičevu hrvatsku *Sinopsu evanđelja*.

Izdavanje takvih sinopsi trebao bi biti kulturni događaj u jednome narodu. Ono, naime, pretpostavlja razvijen biblijski znanstveni rad i raširenost prijevoda Biblije te potrebu za biblijski utemeljenom teologijom i biblijski utemeljenim propovjedništvom.